

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

LT

Kalba

2021 m. spalio 26 d.

Europos Audito Rūmų Pirmininko Klauso-Heinerio Lehne kalba

**Audito Rūmų 2020 m. metinės ataskaitos pristatymas
Europos Parlamento Biudžeto kontrolės komitetui**

2021 m. spalio 26 d.

Pirmenybė teikiama sakytiniam variantui.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Gerbiamoji Pirmininke,

gerbiami už biudžeto įvykdymo patvirtinimą atsakingi pranešėjai ir šešėliniai pranešėjai,

gerbiami Parlamento nariai,

Tarybai pirmininkaujančios valstybės narės atstovai,

gerbiamas Komisijos nary,

ponios ir ponai,

po virtualaus pristatymo praėjusiais metais džiaugiuosi galėdamas būti su jumis čia, Biudžeto kontrolės komitete. Esu kartu su savo kolega Tony Murphy, kuris, kaip žinote, yra už metinę ataskaitą atsakingas Audito Rūmų narys ir penktosios kolegijos seniūnas.

Sutartimis Audito Rūmai įgalioti „tikrin[ti] visų Sąjungos pajamų ir išlaidų sąskaitas“ ir pateikti „sąskaitų patikimumo ir pagal jas atliktų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo patikinimo pareiškimą“ – būtent tai šįryt jums pristatysiu dėl 2020 finansinių metų.

Paprastai mūsų auditoriai vyksta į įvairias keliones, kad galėtų atlikti patikras vietoje, gauti dokumentų originalus, akis į akį apklausti audituojamų subjektų darbuotojus ir patikrinti, ar ES finansuojami išdirbiai egzistuoja fiziškai. Tam atrinkome 728 išlaidų operacijas. Tačiau dėl aplinkybių, susijusių su visuomenės sveikata, auditoriai daugelį mėnesių susidūrė su kelionių ribojimais ir didžiąją savo darbo dalį turėjo atlikti vykdydami dokumentų peržiūras ir apklausdami audituojamus subjektus nuotoliniu būdu, ir mes pripažinome, kad dėl to gali padidėti neaptikimo rizika¹. Nepaisant to, mūsų surinkti įrodymai leido mums užbaigti darbą ir padaryti reikiamas audito išvadas – ir tai yra svarbiausia.

Ką nustatėme šiais metais?

Kaip ir daugelį metų, mūsų nuomonės dėl **finansinių ataskaitų** ir **pajamų** yra palankios.

Kalbant apie 2020 m. **išlaidas**, ir toliau nustatėme reikšmingą klaidų lygį. Kita vertus, jei žvelgiame į skirtingų rūšių išlaidas, atskirai vertindami susijusias rizikas, matome, kad **mažos rizikos** išlaidose reikšmingo klaidų lygio nebuvo. Ši kategorija apima išlaidas, kai paramos gavėjai, siekdami gauti ES finansavimą, turi atitikti tam tikras, dažnai paprastas sąlygas; tai, pavyzdžiui, būtų tiesioginė parama ūkininkams, stipendijos studentams ir parama trečiųjų šalių biudžetams.

¹ Tai rizika, kad auditorius neaptiks nuokrypio, kuris nebuvo ištaisytas taikant subjekto vidaus kontrolės priemones.

Tačiau **didelės rizikos** išlaidos ir vėl buvo paveiktos reikšmingo klaidų lygio (tai, pavyzdžiui, išlaidos, kai paramos gavėjai turi pateikti prašymus – dažnai pagal sudėtingas taisykles – kompensuoti jų patirtas tinkamas finansuoti išlaidas). Šių didelės rizikos išlaidų dalis padidėjo iki aiškios mūsų 2020 m. audito populiacijos daugumos (59 %), daugiausia dėl to, kad padidėjo sanglaudos išlaidų dalis, todėl, kaip ir praėjusiais metais, turėjome priimti **neigiamą nuomonę dėl visų ES išlaidų**.

Dažniausios mūsų auditorių aptiktos klaidos – deklaruotos netinkamos finansuoti išlaidos, netinkami finansuoti projektai, veiklos sritys ar paramos gavėjai, su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba susijusios klaidos ir patvirtinamųjų dokumentų trūkumas.

Įvertiname, kad išlaidų kategorijoje „**Konkurencingumas**“ bendras klaidų lygis yra 3,9 %. Daugiausia klaidų aptikome moksliniams tyrimams ir inovacijoms tenkančiose išlaidose, visų pirma MVĮ deklaruotose personalo išlaidose.

Kategorijoje „**Sanglauda**“ mūsų įvertintas klaidų lygis yra 3,5 % (jis jau sumažintas, atsižvelgiant į pataisas, atliktas prieš mums pradedant patikrinimą). Nustatėme, kad daugumą klaidų sudaro **netinkami finansuoti projektai ir išlaidos**, taip pat atidžiai išnagrinėjome tai, ką iki mūsų nustatė *nacionalinės* audito institucijos, ir čia, vėlgi, vienas iš didžiausių klaidų šaltinių – **viešieji pirkimai**. Aptikę papildomų klaidų, kurios nebuvo aptiktos nacionaliniu lygmeniu arba Komisijos, darome išvadą, kad nacionaliniu lygmeniu nurodyti likutiniai klaidų lygiai yra ne visada patikimi. Ir tai ne pirmas kartas, kai tai nustatome, todėl galime daryti išvadą, kad padėtį būtų galima pagerinti: per ketverius metus, kai tikrinome 2014–2020 m. išlaidas, maždaug pusė mūsų tikrintų išlaidų buvo įtrauktos į rinkinius, dėl kurių nacionalinės audito institucijos nurodė nepatikimus likutinius klaidų lygius, mažesnius nei 2 %. Tai turi grandininį poveikį pačios Komisijos vertinimams: Komisijos įvertintą klaidų lygį mes laikome minimaliu lygiu. Mano kolega Tony Murphy išsamiai išnagrinėjo šį klausimą ir dar šiais metais mes savo išvadas pateiksime tam skirtoje specialiojoje ataskaitoje.

Atlikę išlaidų kategorijos „**Gamtos ištekliai**“ auditą nustatėme, kad įvertintas klaidų lygis yra 2,0 % ir jį laikome *artimu reikšmingumo ribai*. Čia tikra dichotomija: tiesioginių išmokų srityje (69 % šios kategorijos išlaidų) reikšmingų klaidų nėra, tačiau likusiose išlaidų kategorijos dalyse (kaimo plėtros programose, rinkos priemonėse, žuvininkystės, aplinkos ir klimato politikos srityse) pažeidimai buvo didesni.

Kalbant apie „**Saugumą ir pilietybę**“, trečdalyje mūsų imties, kurią sudarė 27 operacijos, buvo klaidų, o keturios iš jų turėjo įtakos biudžetui. Mūsų metinėje ataskaitoje galite rasti tokio atvejo pavyzdį. Jis susijęs su nepagrįstai padidintomis medicinos išlaidomis per COVID-19 pandemijos pirmąjį etapą gabenant apsaugos priemones iš Azijos į Jungtinę Karalystę (Jungtinė Karalystė, kaip pamenate, iki 2020 m. pabaigos vis dar galėjo gauti ES finansavimą). Nebuvo skelbtas konkursas, pervertintas valiutos kursas, prašymai kompensuoti skrydžius, kurie galiausiai buvo atšaukti, – visa tai liko nepastebėta per privačių išorės auditorių ir ECHO GD atliktas patikras. [Kitas pavyzdys susijęs su vienos Graikijos NVO nelydimiems nepilnamečiams teikiamų apgyvendinimo, maitinimo ir konsultavimo paslaugų finansavimu – už vieną nepilnametį buvo mokama pagal fiksuotąjį vieneto įkainį. Tačiau ši NVO negalėjo auditoriams parodyti, kad tam tikros paslaugos iš tiesų buvo teikiamos taip, kaip dera; be to, kai kurie jaunuoliai liko

apgyvendinimo įstaigose, nors jie jau nebuvo nepilnamečiai.] Panaši padėtis išlaidų kategorijoje „**Europos vaidmuo pasaulyje**“ – 75-iose tikrintose operacijose nustatyta 17 kiekybiškai įvertinamų klaidų.

Kategorijoje „**Administravimas**“, nepaisant keleto klaidų (48-iose operacijose – septynios kiekybiškai įvertinamos klaidos), klaidų lygis buvo mažesnis už reikšmingumo ribą. Tai yra gera žinia ir tokia padėtis buvo visą 2014–2020 m. DFP laikotarpį. Be savo darbo rengiant patikinimo pareiškimą, taip pat patikrinome penkiolika per pirmuosius COVID-19 pandemijos metus vykdytų kaukių, pirštinių, temperatūros detektorių ir kitų asmeninių apsaugos priemonių viešųjų pirkimų procedūrų ir nustatėme tam tikrų problemų. Akivaizdu, kad skubiai įsigyti įrangos ankstyvaisiais pandemijos etapais buvo sudėtinga. Kiek ES institucijos buvo atsparios pandemijos metu, dar apžvelgsime mano kolegos Mareko Opiolo rengiamoje specialiojoje ataskaitoje, kuri bus paskelbta 2022 m. trečiąjį ketvirtį.

Apžvelgęs skirtingų politikos sričių išlaidų kategorijas, norėčiau pristatyti keturis horizontaliojo pobūdžio aspektus.

Pirma, **geografinis aspektas**. Dažnai prašote audito rezultatus tiksliau išskaidyti pagal valstybes nares. Nors mūsų metodas nėra skirtas atskirų valstybių narių įvertinimams pateikti, savo ataskaitos 5.2 ir 6.2 prieduose sanglaudos ir žemės ūkio srityse aptiktas kiekybiškai įvertintas klaidas nurodome *pagal valstybes nares*. Valstybes nares nurodome ir pateikdami konkrečius pavyzdžius.

Antra, **lėšų susigrąžinimas**. Jei Audito Rūmai nustato pažeidimą, susigrąžinti neteisėtai išmokėtas lėšas galime bandyti ne mes, o Komisija ir nacionalinės institucijos. Nustatydami bendrą klaidų lygį, kur galime ir kur tinkama, atsižvelgiame į pataisas, tačiau didelė jų dalis susijusi su ankstesniais metais, kartais tai siekia net 1994 metus – beje, tai metai, kai pirmą kartą buvau išrinktas Europos Parlamento nariu. Šiais metais nuodugniau išnagrinėjome Komisijos metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje pateiktą informaciją apie finansines pataisas ir susigrąžinimus ir nustatėme, kad ji yra sudėtinga ir ne visada yra aiški. [Bandėme įžvelgti, kas yra už paskelbtų skaičių, tačiau pasirodė, kad labai sunku išsiaiškinti, kokia netvarkingų išlaidų suma buvo pataisyta ir galiausiai sugrąžinta į ES biudžetą. Tai, kas buvo pateikta kaip atliktos pataisos ir susigrąžinimai, apėmė reikšmingas sumas, kurios buvo nustatytos dar prieš atliekant mokėjimus arba tiesiog pakeistos kitomis išlaidomis.] Tai skirta tik jūsų apetitui sužadinti, savo darbą tęsime rengdami specialiąją ataskaitą, kurią planuojame paskelbti 2022 m.

Trečia, **sukčiavimas**. Audito Rūmai Europos kovos su sukčiavimu tarnybai perdavė šešis atliekant auditą nustatytus įtariamo sukčiavimo atvejus – dėl visų jų pradėti tyrimai. Be to, šiais metais Audito Rūmai sudarė susitarimą su Europos prokuratūra, taigi, priklausomai nuo jurisdikcijos, jie informacija dalijasi arba su OLAF, arba su Europos prokuratūra. Sukčiavimą apima ir mūsų atskiri auditai, pavyzdžiui, dėl interesų konfliktų pasidalijamojo valdymo srityje (BŽŪP ir sanglaudos politikoje). Štai mano kolega Nikolaos Milionis rengia specialiąją ataskaitą dėl Komisijos

ir valstybių narių kovos su sukčiavimu priemonių, susijusių su bendra žemės ūkio politika, įskaitant žemės grobimo klausimą. Ataskaitą pristatysime maždaug kitų metų kovo mėn.²

Be to, teigiamai vertinu tai, kad prieš dvi savaites, bendradarbiaujant su Europolu, visomis atitinkamomis ES tarnybomis ir agentūromis ir daugeliu valstybių narių, buvo pradėta ES masto operacija pavadinimu „**Sentinel**“, kuria siekiama sustabdyti nusikalstamus bandymus pasinaudoti priemone „Next Generation EU“ lėšomis. Audito Rūmai yra pasirengę atitinkamai prisidėti prie šios iniciatyvos.

Ketvirta, vadinamoji „**Brexit'o**“ **sąskaita**. Kaip žinote, Audito Rūmai pagal Sutartį taip pat privalo atlikti ES sąskaitų auditą. Atsižvelgdami į tai, 2020 m. patikrinome su Jungtinės Karalystės išstojimu susijusius skaičius – Komisijos skaičiavimais, balanso sudarymo dieną Jungtinė Karalystė Europos Sąjungai skolinga 49,6 milijardo eurų, o ES Jungtinei Karalystei skolinga 2,1 milijardo eurų. Tai reiškia, kad ateinančiais metais grynoji Europos Sąjungai mokėtina suma yra 47,5 milijardo eurų.

Ponios ir ponai,

tiesiogiai informacijos dėl 2020 metų. Dabar norėčiau pažvelgti į ateitį.

Remdamiesi savo patirtimi, susijusia su 2014–2020 m. DFP, nustatėme keletą **kito planavimo laikotarpio rizikos veiksnių ir iššūkių**, kurie, kaip žinote, apima ne tik 2021–2027 m. DFP, bet ir priemonę „Next Generation EU“, sudarančią beveik dvigubai didesnę sumą nei ankstesnės DFP asignavimai. Iššūkių kelia ne tik dydis, bet ir naujas jų modelis. Prie „**Next Generation EU**“ ir **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės** dar grįšime ir išsamiai jas nagrinėsime visų pirma kitų metų antrąjį ketvirtį, kai skelbsime kolegės Ivanos Maletić rengiamą specialiąją ataskaitą, skirtą Komisijos vykdomam nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų tvirtinimo procesui įvertinti. Žvelgiant plačiau, šioje srityje rimtai svarstoma, kaip Audito Rūmai galėtų vertinti su NGEU susijusių reikalavimų laikymąsi ir veiksmingumo aspektus, ir tai taip pat priklauso nuo tam tikrų Komisijos ir valstybių narių priimamų sprendimų. Tačiau viena aišku ir esu tvirtai įsitikinęs, kad ir mūsų piliečiai, ir jūs, kaip tiesioginiai jų atstovai, tikėtės, kad priemonė NGEU bus tikrinama **lygiai taip pat griežtai** kaip įprastinės biudžeto dalys. Todėl Audito Rūmai labai dėkingi, kad Parlamentas tvirtai parėmė konkretų **audito darbuotojų skaičiaus padidinimą**, kurio prašėme 2022 m. biudžete. Tikimės, kad Parlamentas išlaikys šią poziciją ir tai bus vienas iš jo prioritetų per būsimą taikinimo procedūrą. Tai nėra koks nors biurokratinis formalumas; galiausiai, siekiama apsirūpinti tam reikalingais žmonėmis, kad būtų galima *jums* dėl NGEU pateikti įžvalgą ir pastebėjimus, kurių kitu atveju negautumėte.

² ES kontekste žemės grobimas siejamas su žemės ūkio paskirties žemės ir BŽŪP subsidijų koncentracija didelių įmonių ir investuotojų rankose, ypač Rytų Europos valstybėse narėse. Žemės grobimas gali būti siejamas su nesąžininga veikla, pavyzdžiui, prievarta, politinės įtakos naudojimu ar viešai neatskleista informacija, manipuliavimu procedūromis arba kyšių mokėjimu; jo rezultatas – BŽŪP paramos koncentracija, kuri gali būti laikoma tam tikra ekonominės rentos vaikymosi forma.

Baigdamas norėčiau pasakyti keletą žodžių apie **veiksmingumą**, nes per pastarąsias kelias dienas šį klausimą svarstėme su keletu Parlamento narių. Norėčiau jus patikinti, kad Audito Rūmai yra visiškai įsipareigoję atlikti ES išlaidų ir politikos sričių veiksmingumo auditą. Tai jau darome keliais būdais, įskaitant tai, kad rengiame daug specialiųjų ataskaitų ir visa apimančią veiksmingumo ataskaitą. Norime jums pristatyti įvairių sričių audito darbą, **atitinkantį** Parlamento ir Tarybos **poreikius**, naudodami turimus ribotus išteklius. Štai kodėl aš džiugiai priėmiau puikų Olivier Chastelio pasiūlymą, kad Audito Rūmų ir Biudžeto kontrolės komiteto atstovai neoficialiai apsvarstyti, kaip tokia visa apimanti ataskaita galėtų atrodyti praktiškai, neapsiribojant tuo, ką jau pateikėte už šį klausimą atsakingam mano kolegai Francois-Roger Cazala. Gerbiamoji Pirmininke, manau, būtų protinga, kad ši nedidelė grupė darbą pradėtų kuo greičiau ir jį užbaigtų iki metų pabaigos, kad Audito Rūmai, būdami visiškai nepriklausomi, galėtų atsižvelgti į šias išvadas kitų metų vasarį baigdami rengti savo poziciją.

Gerbiamoji Pirmininke, gerbiamieji nariai,

apibendrinamas noriu pasakyti, kad negalėčiau jūsų kaltinti, jei šiais metais klausydami mūsų metinių auditų rezultatų pristatymo patyrėte „dèjà vu“ jausmą ir nusikėlėte į praėjusius metus; kaip sakoma gerai žinomoje komedijoje, kurią mes, vokiečiai, mėgstame žiūrėti Naujųjų metų išvakarėse, „same procedure as every year“. Skirtingi rezultatai iš tiesų, palyginti, stabilūs, o spręstini klausimai taip pat gana aiškūs. Tiek ES, tiek nacionalinės taisyklės dažnai būna sudėtingos, todėl daugelis *ex post* patikrų ne visada yra visiškai veiksmingos. Šiame kontekste atkreipiame dėmesį į pasikeitusį įgyvendinimo modelį. Išmokos iš Ekonomikos gaivinimo fondo bus grindžiamos pasiektomis **tarpinėmis ir tikslinėmis reikšmėmis**, skirtingai nei pagal dabartinę sistemą, kuria nustatytas išlaidų kompensavimas. Akivaizdu, kad tai turės įtakos tam, kas bus laikoma klaida. Gali pasikeisti ir tai, ką mes nustatome ir ką pranešame. Tačiau dar reikia palaukti.

Tai bus iššūkis mums visiems: ar Sąjunga gali užtikrinti veiksmingumą ir skaidrumą turėdama daugiau ar mažiau dvigubą biudžetą? Jei mes visi, atlikdami skirtingus vaidmenis, šio išbandymo neišlaikysime, jei nacionaliniu ir ES lygmenimis neįsipareigosime skirti pakankamai administracinių išteklių, jei bus švaistomos viešosios lėšos arba jei leisime, kad dėl pažeidimų ar sukčiavimo būtų pakenkta mūsų žemyno atsigavimui, antros galimybės neturėsime.

Nekantriai laikiu mūsų šįryt vyksiančių diskusijų, o kad galėtume visas šias temas aptarti išsamiau, norėčiau pakartoti, kad Audito Rūmai visus Biudžeto kontrolės komiteto narius ir darbuotojus kitais metais artimiausiu tinkamu metu mielai kviečia atvykti į Liuksemburgą. Taigi tikiuosi, kad netrukus su jumis visais pasimatysiu.

Dėkoju už dėmesį.